

Αγαπητοί/Αγαπητές

Το χριστουγεννιάτικο τεύχος των *Κειμένων* περιέχει, κατά βάση, ένα αφιέρωμα στο *βιβλίο χωρίς λόγια* ή *βιβλίο χωρίς λέξεις* ή *σιωπηλό* ή *βουβό βιβλίο* που επιμελήθηκε η καθηγήτρια παιδικής λογοτεχνίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αγγελική Γιαννικοπούλου. Τα άρθρα του αφιερώματος, που είναι γραμμένα από καθηγήτριες Πανεπιστημίου, διδάκτορες και διδακτορικές φοιτήτριες, φιλοδοξούν να αποτελέσουν μια προσπάθεια γνωριμίας με το βιβλίο χωρίς λόγια, που, παρά την ανυπαρξία λέξεων, μπορεί να διηγείται ιστορίες, να συμβάλλει στην κατάκτηση του γραμματισμού, να αποτελεί αντικείμενο υψηλής αισθητικής, αλλά και ένα διηγησιακό ανάγνωσμα, ικανό να ικανοποιήσει μικρούς και μεγάλους αναγνώστες-θεατές.

Παράλληλα, στις Βιβλιοπαρουσιάσεις παρουσιάζεται από τη διδακτορική φοιτήτρια Ελένη Πασχαλίδου, το σύνολο των βιβλίων χωρίς λόγια που κυκλοφορούν ή κυκλοφόρησαν στην ελληνική αγορά, ενώ στη στήλη Βιβλιοκριτικές παρουσιάζεται από την Αγγελική Γιαννικοπούλου το βιβλίο της Μαριάννας Μίσσιου *Βουβά κόμικς και εικονοβιβλία: Τεχνικές αφήγησης στα βιβλία χωρίς λέξεις*, που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Καλειδοσκόπιο και συνιστά την πρώτη συστηματική προσπάθεια στην ελληνική βιβλιογραφία συστηματικής μελέτης των βιβλίων χωρίς λόγια.

Το αφιέρωμα ανοίγει με το άρθρο **Μπορείς να διηγηθείς μια συναρπαστική ιστορία δίχως λέξεις; Τα εικονοβιβλία χωρίς λόγια μπορούν!**, που επιμελούνται από κοινού η Λίνα Ιορδανάκη, Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Cambridge, και η Τζίνα Καλογήρου, καθηγήτρια ΠΤΔΕ, ΕΚΠΑ, οι οποίες επιχειρούν να ορίσουν, ανατρέχοντας στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία, το εικονογραφημένο βιβλίο χωρίς λόγια και να δείξουν με ποιους τρόπους και ποια μέσα οι σιωπηλές εικόνες κατορθώνουν να διηγηθούν μια ιστορία. Επιπλέον το άρθρο εστιάζει στη συμβολή των βιβλίων χωρίς λόγια στην κατάκτηση του γραμματισμού, και ειδικότερα του οπτικού γραμματισμού.

Στη συνέχεια ακολουθεί άρθρο της Τασούλας Τσιλιμένη, Καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας σε συνεργασία με την υποψήφια διδάκτωρ Παναγιώτα Μηκέ με τίτλο **Η λειτουργία του τίτλου σε βιβλία χωρίς λέξεις (wordless book)**. Το άρθρο εξετάζει τον τίτλο, το σημαντικότερο λεκτικό στοιχείο ενός βιβλίου χωρίς λέξεις. Με βάση το ταξινομικό σχήμα που προτείνει ο Γάλλος αφηγηματολόγος Gerald Genette, οι τίτλοι των βιβλίων διακρίνονται σε επί μέρους κατηγορίες και αναλύεται η λειτουργία καθεμιάς εξ αυτών.

Με τη βοήθεια ενός πλήθους παραδειγμάτων από τη διεθνή παραγωγή βιβλίων χωρίς λόγια το άρθρο των Σούλας Οικονομίδου, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και Αρτέμιδος Παπαηλία, υποψηφίας διδάκτορας και υποτρόφου του ΙΚΥ, με τίτλο **Διεικονικότητα: Παιχνίδια με εικονιστικά διακείμενα στα βιβλία χωρίς λόγια**, εστιάζει στη διακειμενικότητα, που στα βιβλία χωρίς λόγια γίνεται διεικονικότητα και διάλογος μεταξύ εικόνων. Παράλληλα καθορίζεται το είδος του εννοούμενου αναγνώστη-θεατή που θα κατανοήσει και θα απολαύσει τα διεικονικά παιχνίδια του κειμένου.

Τη σκυτάλη παίρνει άρθρο της Αγγελικής Γιαννικοπούλου με θέμα τα **Εικαστικά βιβλία χωρίς λόγια για παιδιά (Artists' wordless picturebooks)** που μελετά μια ειδική κατηγορία

βιβλίων χωρίς λόγια, τα εικαστικά, τα οποία αποσκοπούν στην ανάδειξη του βιβλίου ως αισθητικού αντικειμένου. Το *εικαστικό παιδικό βιβλίο χωρίς λόγια* αποτελεί μια ενδιαφέρουσα κατηγορία, κατά βάση διηγησιακών βιβλίων που στερούνται όχι μόνο λέξεων (wordless), αλλά σε κάποιες περιπτώσεις, και εικόνων, επιτρέποντας στην υλικότητα του βιβλίου να κατασκευάζει το κειμενικό μήνυμα. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα βιβλία για μωρά 0-2 χρόνων του Ιάπωνα Katsumi Komagata.

Συστηματικότερα τα βιβλία για μωρά μελετώνται στο άρθρο **Βιβλία χωρίς λόγια για πολύ μικρά παιδιά: από τις άπειρες ερμηνείες στις ακριβείς διαδρομές του νοήματος** της διδάκτορος Σίσσυς Τσιφλίδου, που παρουσιάζει τα βιβλία χωρίς λόγια που απευθύνονται στην ηλικιακή ομάδα των 0-3 χρόνων, επιχειρώντας διαφορετικές ταξινομήσεις που τονίζουν την ποικιλομορφία της συγκεκριμένης βιβλιοπαραγωγής. Παράλληλα τίγονται θεωρητικά ζητήματα που αφορούν τα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες των βιβλίων χωρίς λόγια για μωρά.

Το αφιέρωμα κλείνει με το άρθρο της Μαριάννας Μίσσιου, Ε.ΔΙ.Π. στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, **Δραματικά συναισθήματα στα βουβά βιβλία**, στο οποίο ανιχνεύεται η ικανότητα των βιβλίων χωρίς λόγια να εκφράζουν συναισθήματα, όπως φόβο, αγωνία, λύπη, άγχος. Με οπτικά στοιχεία, όπως γραμμές, χρώματα, σχήματα, πλαίσια, το εικονογραφημένο βιβλίο χωρίς λόγια εκφράζει, αλλά και προκαλεί, έντονα συναισθήματα στον αναγνώστη-θεατή του.

Παράλληλα με τα άρθρα που αναφέρθηκαν πιο πάνω, στο τεύχος αυτό συμπεριλαμβάνονται και άλλα τρία εκτός αφιερώματος, μια τακτική που ακολουθεί το περιοδικό. Συγκεκριμένα:

Στο άρθρο των Κανατσούλη Μένη και Πολύζου Δήμητρα, με τίτλο **Μετασχηματισμοί χώρου και χρόνου σε σύγχρονα μυθιστορήματα του φανταστικού για παιδιά και εφήβους**, ανιχνεύονται οι λογοτεχνικές ιδιότητες που συγκροτούν το φανταστικό σε έξι μυθιστορήματα για παιδιά και εφήβους. Τα κείμενα ερευνώνται με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου στο σημασιολογικό, στο λεκτικό και στο συντακτικό. Ειδικότερα ερευνώνται οι τρόποι εγγραφής του μετασχηματισμού χώρου και χρόνου σε έξι σύγχρονα μυθοπλαστικά κείμενα της Αγγελικής Δαρλάση και του Γιώργου Παναγιωτάκη. Διαπιστώνεται ότι οι παραμορφώσεις του χώρου και του χρόνου συνδέονται οργανικά με την εξέλιξη του φανταστικού μυθιστορήματος δημιουργώντας πολλές προοπτικές μεταξύ των οποίων και η ανάπτυξη και η ωρίμανση.

Η Κουράκη Χρύσα στο άρθρο της «**Σπίτι μου σπιτάκι μου, σπιτοκαλυβάκι μου...**»: **Η έννοια του σπιτιού στο σύγχρονο ελληνικό εικονοβιβλίο**, διερευνά την έννοια του σπιτιού, ως μέρος του σκηνικού. Σημασιολογικά η έννοια του σπιτιού εμπεριέχει ποικίλες διαστάσεις, σε αντίθεση με τη μονολεκτική αποτύπωσή τους στην ελληνική γλώσσα. Μέσα από αυτή τη σημασιολογική ποικιλία η έννοια του σπιτιού επαναπροσδιορίζεται στα σύγχρονα εικονογραφημένα ελληνικά παιδικά βιβλία και λειτουργεί πολυδιάστατα ως συμβολικό περιεχόμενο, ως μέσο επικοινωνίας κ.α.

Στο άρθρο των Μένη Κανατσούλη και Αδαμαντία Σανιδά, **Στόχοι και ιδιαιτερότητες του περικειμένου σε βιβλία ιστορικής μυθοπλασίας για εφήβους**, δίνεται έμφαση στα περικειμενικά στοιχεία δεκαέξι εφηβικών ιστορικών μυθιστορημάτων (1960-1980), ώστε να εντοπιστούν οι λειτουργίες και τα χαρακτηριστικά τους. Με την ανάλυση διαπιστώνεται

ότι εκδοτικοί οίκοι και συγγραφείς επιδιώκουν με το περικείμενο τη διαφήμιση, την βαθύτερη κατανόηση του λογοτεχνικού κειμένου, αλλά και την ευκολότερη περιήγηση του αναγνώστη στο βιβλίο.

Από την υπεύθυνη του παρόντος αφιερώματος Αγγελική Γιαννικοπούλου, τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού και την Διευθύντριά του, θερμές ευχές για

ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ